
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:8

Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner. I motion 2018:47 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet. Utskottet menar att barn och unga redan har påverkansmöjligheter genom De Ungas Kyrkomöte och att olika grupper inte ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. I motion 2018:92 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande. Utskottet menar att kyrkomötet nyligen beslutat om delvis nya arbetsformer genom möjligheten att genomföra tematiska kyrkomötessammanträden och att det praktiska beredningsarbetet i kyrkomötet innehåller delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionerna.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.

Motionernas förslag

Motion 2018:47 av Hans-Olof Andrén m.fl., Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet.

Motion 2018:92 av Amanda Carlshamre m.fl., Konsensusmetoder i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande.

Bakgrund

Gällande ordning m.m.

Enligt 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska kyrkomötet besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse (1), en ledamot eller en biskop genom en motion (2), ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande (3), kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer (4), och revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag (5).

Kyrkostyrelsen, kyrkomötets ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde. Vid s.k. tematiska kyrkomöten, som kan genomföras vid ett begränsat antal tillfällen enligt en tillfällig Särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) finns vissa inskränkningar i motionsrätten (2 §).

Kyrkomötets ärenden ska beredas under årets första sammanträde och sedan avgöras under det andra (11 kap. 12–13 §§ kyrkoordningen). Beredningen sker i utskott, utom ärenden som gäller val där beredning sker av valberedningen. I utskotten behandlas de förslag till beslut som väckts i betänkan, där utskottet efter överläggningar i varje ärende lämnar ett beslutsförslag till kyrkomötets plenum. Samma regler om ärendenas avgörande gäller i utskotten som i plenum (se vidare nedan). Om ett ärende avser en lärofråga finns det särskilda bestämmelser som anger att kyrkomötets Läronämnd ska eller får yttra sig över förslaget. En särskild ordning gäller också förslag till ändringar i bestämmelser som beslutas av kyrkomötet, där Kyrkorättsnämnden ska ha yttrat sig över förslaget innan. Det gäller även om förslaget läggs fram genom ett utskottsinitiativ eller genom en reservation. Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska utskottet även inhämta yttrande av Ekonomiutskottet.

Stiftens biskopar har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar och att framställa förslag. Stiftens biskopar deltar också normalt i utskottens sammanträden. Kyrkostyrelsens ledamöter har också rätt att närvara och delta i överläggningarna. I besluten får dock bara de av kyrkostyrelsens ledamöter delta som också är ledamöter i kyrkomötet. Kyrkomötets revisorer har rätt att yttra sig i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen. Utöver dessa är det inte någon som har yttranderätt och det finns heller inte möjlighet att besluta om en sådan ytterligare yttranderätt (11 kap. 9 §).

Kyrkomötets ordförande leder kyrkomötets arbete och sammanträden i plenum (1 kap. 6 § kyrkomötets beslut [SvKB 1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet). Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i ett utskotts betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Det ska lämnas till ledamöterna i skriftlig form innan ärendet avgörs (5 kap. 2 §). När överläggningen är avslutad lägger ordföranden, vid beslutstillfället, fram förslag till beslut utformade så att varje förslag kan besvaras med ja eller nej. När ordföranden lyssnat in vilket beslut som kyrkomötet har fattat, redovisar ordföranden sin uppfattning om vad som har beslutats och befäster beslutet med ett klubbslag, om inte någon ledamot begär omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 31 § kyrkoordningen). Om en ledamot begär omröstning genomförs den öppet, utom i valärenden som avgörs genom slutna omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 32 §). Vid lika antal röster är ordförandens röst utslagsgivande, utom i valärenden där beslutet fattas genom lottning (11 kap. 14 § och 3 kap. 34 §). När en omröstning ska äga rum upprättar ordföranden en omröstningsproposition som läses upp för godkännande. Sedan ledamöterna har intagit sina platser läses omröstningspropositionen upp ännu en gång. Omröstning kan förrättas med handuppräckning med röstkort. Om ordföranden efter en omröstning med handuppräckning är tveksam om omröstningens resultat eller om en ledamot

begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat (5 kap. 3 § arbetsordning för kyrkomötet)

Beslut i kyrkomötet, inklusive t.ex. utskotten, fattas vanligtvis med så kallad enkel majoritet, dvs. vid en omröstning gäller den mening som mer än hälften av ledamöterna är ense om (11 kap. 14 §, 3 kap. 33 § kyrkoordningen). Det finns dock undantag, t.ex. i valärenden då beslut fattas med en så kallad relativ majoritet, dvs. det förslag som fått flest röster. Motsvarande gäller vid beslutsfattande i kyrko- och stiftsfullmäktige. Vid vissa typer av beslut i kyrkomötet krävs kvalificerad majoritet. Det gäller det slutliga avgörandet i ärenden där den särskilda beslutsordningen (se 11 kap. 18 §) har aktiverats. Då krävs 3/4 majoritet för att fatta ett beslut som biskoparna har avstyrkt. Det gäller också vissa beslut om ändringar i kyrkoordningen, där det krävs 3/4 majoritet för att vid ett beslutstillfälle fatta beslutet. I annat fall krävs enkel majoritet vid två likalydande beslut med ett ordinarie kyrkovoal mellan beslutstillfällena (11 kap. 19 §).

Ungdomsrepresentation i kyrkomötet

Frågan om barn och ungas ökade delaktighet, inte minst på den nationella nivån i Svenska kyrkan, har behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet. För en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlingar, se Organisationsutskottets betänkande *Mer inflytande för barn och unga* (O 2015:9). I betänkandet behandlade Organisationsutskottet en motion (2015:75) i vilken bl.a. föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle avslås i denna del, då en sådan ordning skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterade utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska Kyrkans Unga representerade i hela landet, vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2017 års kyrkomöte avslogs vidare en motion (2017:87) om att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att De Ungas Kyrkomöte får utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande *Representation i kyrkomötet m.m.* (O 2017:8) att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna även om rösträttsåldern är 16 år och valbarhetsåldern 18 år och lyfte den påverkansmöjlighet som barn och unga har redan genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och det motionshäfte som delas ut till kyrkomötesledamöterna är, menade utskottet, mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet ansåg inte heller att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet.

Om De Ungas Kyrkomöte

Så här beskrivs De Ungas Kyrkomöte på Svenska Kyrkans Ungas hemsida:

De Ungas Kyrkomöte är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt)

och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet. (se www.svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/)

Sedan 2016 följs De Ungas Kyrkomöte också upp med ett Forum, där deltagare från De Ungas Kyrkomöte möter kyrkomötesledamöter.

De Ungas Kyrkomöte 2018 använde sig av konsensusmetoder vid sitt beslutsfattande (se vidare nedan).

Konsensusmetoder i samband med beslutsfattande

Konsensusmetoder vid beslutsfattande används inom Kyrkornas världsråd. Även Eumeniakyrkan antog 2016 en manual för konsensusmetoder för att användas vid kyrkokonferenserna 2017 och 2018 och sedan utvärderas. Någon utvärdering har ännu inte färdigställts. I det följande redovisas som exempel Eumeniakyrkans modell för konsensusmetoder.

Eumeniakyrkan beskriver begreppet konsensusmetoder som de redskap som de använder vid sina förhandlingar och för att uttrycka sin ansats till enighet och samstämmighet som de vill att deras förhandlingar ska präglas av. Sammanfattningsvis kan metoden beskrivas på följande sätt: Ett förslag eller en fråga väcks. Ett samtal förs om olika tänkbara lösningar och vägar framåt. När en lösning har funnits, som det finns tillräcklig uppslutning kring, går man vidare till beslut. Om alla är överens, noteras i protokollet att beslutet fattats i enighet. Om det finns en minoritet som är av annan uppfattning, men ändå kan tänka sig att leva med att beslutet fattas, noteras det i protokollet. Om det inte går att göra en sådan överenskommelse, låter de antingen frågan vila eller övergår till vanlig majoritetsomröstning. Det finns ingen vetorätt. (<http://www.sandaren.se/debatt/detta-menar-vi-med-konsensusmetoder>, 2018-08-26).

I det följande beskrivs processen mer detaljerat:

Beslutsprocessen består av olika moment, som ibland går samman. Vid en ”informationssession” presenteras frågan, varför den lyfts och eventuellt förslag till beslut. Det finns då möjlighet att ställa frågor för att klargöra informationen. Därefter hålls en öppen diskussion under en ”övervägandesession”. Under samtalen kan så kallade indikatorkort av två olika färger användas av ombuden för att indikera till mötesledningen vilken uppfattning man har i frågan. Efterhand diskussionen förs kan förslagen utvecklas genom att mötesledningen bryter och ger utrymme för samtal i mindre grupper eller föra frågan till det så kallade åsiktstorget. Syftet är att i t.ex. mindre grupper hitta fler argument som bör delges mötet. Om det är enkla ärenden i vilka antalet förslag inte är för omfattande kan ordföranden summera diskussionen och framföra presidietts förslag till beslut. I mer komplexa ärenden kan ordföranden bryta behandlingen i plenum och låta de ursprungliga förslagsställarna, eller en utsedd grupp, arbeta med förslag till beslut som mötet sedan får ta ställning till. När frågan diskuterats färdigt, vilket mötet avgör gemensamt, går det vidare till beslut. Vid en ”beslutssession” kan beslut fattas i enhet enligt en viss procedur. Uppnås inte enighet eller acceptans kan mötet hänföra bearbetningen till en mindre grupp som senare återkommer med ett förändrat förslag. Går inte det kan ordföranden fråga om de som inte stöder förslaget och inte kan acceptera det kan stå ut med ett beslut och mötet kan i så fall fatta beslut genom överenskommelse. Om det inte heller är möjligt kan undersökas om det är möjligt att avstå från att fatta beslut under dagen eller vid mötet, genom att föra frågan till ett annat forum för beslut, t.ex. delegation till styrelsen, återremiss till ursprunglig frågeställare eller genom beslut om att det inte är fråga om rätt beslutsinstans. Om det finns konsensus för att beslut måste fattas under mötet/dagen förs frågan över till att hanteras med majoritetsbeslut. Vissa beslut fattas alltid med majoritetsbeslut: budget, personval, ändringar i stadgan och ansvarsfrihet. Även i

dessa situationer rekommenderas dock att behandlingen innan beslutsmomentet ska ske enligt konsensusmetoder. Majoritetsbeslut kan också vara nödvändigt när det är viktigt att veta hur många som stödjer ett visst förslag eller inte. Innan mötet ska fatta beslut med majoritet förutsätts att presentation, klargörande och öppen diskussion skett enligt manualen. För att övergå till majoritetsbeslut krävs att mötet är överens om att frågan måste beslutas under dagen/mötet, men konsensus inte kan uppnås varken genom enighet, acceptans eller överenskommelse, eller genom att två ombud så begär genom att väcka ordningsfråga. Om endast ett ombud begär att majoritetsbeslut ska fattas utan att detta stöds av minst ett ombud till, faller ordningsfrågan utan vidare diskussion.

Efter att de båda som har väckt ordningsfrågan fått argumentera för sin sak, lämnas ordet fritt i ordningsfrågan. Ombud får endast tala en gång i ordningsfrågan. Detta gäller inte det ombud som först begärde ordningsfrågan. Han eller hon tillåts att vid behov lämna replik. När talarlistan är tom, röstar mötet om ordningsfrågan. Frågan avgörs med enkel majoritet. Om beslutet blir att frågan ska avgöras med majoritetsbeslut avgör stadgarna om det ska ske med enkel eller kvalificerad majoritet. För den eventuellt fortsatta debatten rekommenderas att det finns tydliga regler kring talartid, om det är möjligt att tala mer än en gång, replik, etc. Ordförande bör, om så är möjligt, ge möjlighet att låta varannan talare tala för respektive emot frågan, oavsett talarlista. Om ordningsfråga angående majoritetsbeslut väcks under pågående överläggningssession, kan ordförande besluta att ordningsfrågan diskuteras när överläggningen är klar.

På Equmeniakyrkans webbplats finns mer information om konsensusmetoder och deras manual, som också innehåller flödesscheman och exempel; se <https://equmeniakyrkan.se/konsensus/> (2018-08-26).

På Kyrkornas världsråds webbplats finns deras regler för möten. Även dessa regler innehåller flödesscheman för beslutsprocesser; se *Appendix B: Flow chart of consensus procedures* <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/2006-porto-alegre/3-preparatory-and-background-documents/guidelines-for-the-conduct-of-meetings-of-the-wcc/> (2018-08-26).

Utskottets överväganden

Motion 2018:47

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.
--

Utskottet menar, i likhet med utskottets tidigare ställningstagande (O 2017:8), att unga har möjlighet att engagera sig genom de olika nomineringsgrupperna. Utskottet vill åter lyfta den påverkansmöjlighet som barn och unga har idag genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och de ”motionssvar” som delas ut till kyrkomötesledamöterna är mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet anser inte att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Den nu beskrivna ordningen tillgodoser det inflytande barn och unga har i relation till andra grupper. Det är därför utskottets mening att motionen ska avslås. Utskottet har inför sina överläggningar tagit del av vad De Ungas Kyrkomöte anfört i sin behandling av motionen.

Motion 2018:92

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.
--

Utskottet konstaterar att det nyligen har genomförts en parlamentariskt sammansatt utredning om kyrkomötets arbetsformer, som genom ett förslag från presidiet ledde till att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att införa möjlighet till tematiska kyrkomötessammanträden. Ett sådant sammanträde ska genomföras första gången 2019 för att därefter utvärderas. Utskottet noterar att även vid tillämpning av konsensusmetoder finns tillfällen där majoritetsomröstningar ändå måste genomföras. Det är utskottets uppfattning att det beredningsarbetet som genomförs i bl.a. kyrkomötets utskott präglas av en strävan av att efter diskussion hitta konsensuslösningar. Kyrkomötets nuvarande arbetsmetoder innehåller därmed i praktiken delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Mot bakgrund av vad som nu anförts menar utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Robert Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson och Anette Nordgren

Särskild mening

Om jag hade varit ordinarie ledamot så hade jag reserverat mig mot beslutet att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

August Hermansson